

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

**МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
И
ШАХОВСКИ САВЕЗ СРБИЈЕ**

СТРУЧНО УПУТСТВО

**О ОРГАНИЗОВАЊУ И РЕАЛИЗАЦИЈИ ТАКМИЧЕЊА УЧЕНИКА
ОСНОВНИХ ШКОЛА ИЗ ПРЕДМЕТА ШАХ ЗА 2025/2026. ГОДИНУ**

Београд, 20. децембар 2025. године

Назив организатора: **Шаховски савез Србије**
Адреса: **Београд, Нушићева 25/II**
Одговорна особа: **Андрија Јоргић, office@serbiachess.org**

Назив такмичења: **ТАКМИЧЕЊЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА У ШАХУ**
Циљ: **Афирмација шаха и подизање квалитета образовања**
Задачи такмичења: **Вредновање стечених знања у шаху и рангирање нивоа постигнућа ученика**

ТАКМИЧЕЊЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА У ШАХУ

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ такмичења је популаризација шаха и подизање квалитета образовања.

Задачи такмичења су:

- а) вредновање нивоа стечених знања, умења, вештина и способности ученика;
- б) рангирање нивоа постигнућа ученика.

Такмичење се састоји из два дела:

- 1. Појединачно такмичење**
- 2. Екипно такмичење**

Делови су независни, а ученик или ученица може учествовати на оба такмичења.

У даљем тексту појам „такмичар“ се односи и на ученике и ученице.

У даљем тексту појам „такмичење“ односи се и на појединачна и екипна такмичења.

У случају разлика, биће наглашено.

ПОЈЕДИНАЧНО ТАКМИЧЕЊЕ

Појединачно такмичење, за сваки разред, на свим нивоима има два одвојене групе; за ученике и ученице.

ЕКИПНО ТАКМИЧЕЊЕ

Екипно такмичење се игра на 6 табли; најмање 2 ученице и најмање 2 ученика.

На прве 2 табле играју ученици, на последње 2 ученице, на трећој и четвртој је избор слободан.

Екипа може имати и 3 резерве; две резерве за прве четири табле и једну резерву за последње две табле.

Екипа може започети меч ако је присутно минимум 3 члана екипе.

ШКОЛА ДОМАЋИН ТАКМИЧЕЊА:

Школу домаћина такмичења ће одредити надлежни Шаховски савез и Школска управа.

Домаћин републичког такмичења је школа (или више школа) са територије Војводине и биће одређена након консултација Одбора за школски шах ШСС. У случају да са територије Војводине нема заинтересоване школе, ШСС ће одредити школу домаћина.

КООРДИНАТОРИ ТАКМИЧЕЊА

Шаховски савез Србије ће одредити републичког координатора такмичења. Покрајине, Град Београд, Окрузи и Општине имају свог координатора такмичења. Координатора одређује надлежни шаховски савез; у случају да то не учини из неких разлога, координатора ће именовати републички координатор. Шаховски савез Србије ће издати решења координаторима. Задатак републичког координатора је да обједини активности повезане са такмичењем преко координатора и тумачи одредбе овог Стручног упутства. Резултати са претходног такмичења се прослеђују надлежном координатору најкасније 5 дана пре почетка такмичења.

ПРИПРЕМЕ НАСТАВНИКА:

Надлежни шаховски савези ће на својој територији организовати састанке за наставнике. Наставници ће на састанцима бити едуковани за организацију турнира, упознати са основним шаховским правилима, која ће пренети такмичарима. Обавештавање наставника о свим активностима око такмичења ће се вршити преко електронске поште школама и личним контактом.

НАЧИН ПРИПРЕМЕ ТАКМИЧЕЊА:

Надлежни шаховски савези, преко својих координатора прикупљају податке са претходних нивоа такмичења, обавештавају школе ученика које су се пласирале електронском поштом, као и преко своје интернет странице о наредном нивоу такмичења, о одржавању припремних састанака овог тела. Надлежни шаховски савези контактирају школу домаћина, дају упутства о потребним активностима за припрему такмичења и обавештавају медије.

МЕТОДОЛОШКА УПУТСТВА ЗА ТАКМИЧЕЊЕ:

Организатор, најмање 7 дана пре почетка такмичења објављује Правилник такмичења (за школски ниво најмање 4 дана) и он ће обухватити све појединости, а мора се испоштовати Календар такмичења и смотри основних школа за текућу школску годину. У Правилнику се мора јасно нагласити сатница такмичења; рок за потврђивање учешћа такмичара, почетак такмичења, проглашење резултата и додела диплома (награда) након завршеног такмичења. Надлежни шаховски савези обезбеђују судије турнира. На такмичењу се користи програм за паровање SwissManager. На основу сагласности координатора, за паровање се могу користити и други програми. Судије такмичења су у обавези да наставницима и такмичарима, укратко пре почетка такмичења укажу на карактеристике швајцарског система такмичења, критеријума око деобе места, правила шаха за убрзани темпо игре, права на жалбу...

ПРОПОЗИЦИЈЕ ТАКМИЧЕЊА:

Шаховски сатови су обавезни. Игра се по правилима ФИДЕ; додатак за убрзани шах. Додатак Г не важи. Дозвољен је један немогућ потез, а на другом се губи партија. Судија код очигледних реми позиција може да прогласи реми, тј. да спречи искључиву „игру на време“.

За појединачна такмичења за која није унапред предвиђен број учесника, турнирски систем и број кола одређује се на основу броја пријављених играча и то:

- до 10 такмичара игра се турнир по бергеровом систему,
- преко 10 такмичара игра се турнир по швајцарском систему у 7 кола

Темпо игре по партији је 15 минута по играчу-

Уколико организатор обезбеди дигиталне сатове за све или неке од група на такмичењу, темпо игре ће бити 10 минута по играчу + 5 секунди додатка за сваки одиграни потез.

У случају деобе места за турнире по Бергеровом систему примењују се следећи критеријуми: 1. Успех према победницима (играчи који освоје преко 50% поена), 2. Међусобни резултат/и, 3. Сонеборн-Бергеров систем, 4. Већи број победа и 5. Жреб.

У случају деобе места за турнире по швајцарском систему примењују се следећи критеријуми: 1. Средишњи Бухолц (минус играч са најмање поена), 2. Међусобни резултат/и, 3. Бухолц, 4. Већи број победа и 5. Жреб.

Правилником турнира главни судија може одредити још 2 критеријума под редним бројем 5. и 6. при чему би жреб био критеријум 7.

У случају деобе места – сви критеријуми једнаки, играће се армагедон партија (5 минута бели – 4 минута црни или 3 + 3 секунде – 2 + 3 секунде). Боја фигура ће бити одређена жребом.

СТАРТНА ЛИСТА ТАКМИЧАРА И ЕКИПА:

Стартна листа такмичара за појединачно такмичење ће бити утврђена на следећи начин:

1. На школском такмичењу такмичари се разврставају на основу абecedног редоследа по презименима такмичара.

2. На осталим нивоима такмичења се додељује интерни рејтинг: првопласираном такмичару доделити 990 поена интерног рејтинга, другопласираном 980, трећепласираном 970 итд, са претходног нивоа такмичења.

Такмичарима са прошлогодишњег такмичења са директним пролазом се додељује 1000 поена интерног рејтинга.

Стартна листа екипа ће бити утврђена помоћу рачунара на основу абecedног редоследа по именима школе за општинско такмичење. За остале нивое такмичења стартну листу утврдити према пласману са претходног нивоа такмичења. Првопласираним екипама доделити 990 поена интерног рејтинга, другопласираним 980, трећепласираним 970 итд.

Жалба на партију се подноси одмах након завршетка партије, а најкасније 10 минута по завршетку. Жалба мора бити најављена главном судију одмах по насталом спору.

На сваком такмичењу ће се оформити Турниски одбор за решавање по жалби, осим за школски ниво.

Идентитет такмичара се обезбеђује на основу Потврда из школе и ђачке књижице са сликом.

ОРГАНИЗАЦИЈА ТАКМИЧЕЊА:

Такмичари се пријављују судији, најкасније 30 минута пре почетка такмичења.

Правилник такмичења и „Стручно упутство о организовању и реализацији такмичења ученика основних школа из предмета шах“ поставити на видно место у простору где се врши евиденција такмичара.

Евидентирање пристиглих ученика врше судије турнира или дежурни наставници које овласти директор школе домаћина.

Главни судија турнира је обавезан да организује истицање стартне листе, парова за свако коло, као и коначне резултате на улазу у салу за игру.

За екипно такмичење главни судија је у обавези да истакне стартне листе и основне саставе екипа најкасније пре почетка другог кола.

Главни судија турнира је дужан да обезбеди благовремено постављање резултата за свако коло на сајту chess-results.com

ЈЕЗИК:

Такмичари и наставници, морају бити упознати са Стручним упутством и Правилником такмичења на свом матерњем језику.

НИВОИ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ И ЊИХОВА ОРГАНИЗАЦИЈА

Нивои такмичења су:

- Школско такмичење**
- Општинско такмичење**
- Окружно такмичење**
- Републичко такмичење**

Није могуће учествовати на наредном нивоу такмичења, ако такмичар или екипа није учествовао на претходном, осим у следећим случајевима:

Првопласирани такмичар са претходног окружног (градског) такмичења има право директног наступа на окружном такмичењу наредне школске године (1000 стартна листа).

Првопласирани такмичар на претходном републичком такмичењу има право директног наступа на републичком такмичењу наредне школске године (1000 стартна листа).

Другопласирани и трећепласирани играч на претходном републичком такмичењу имају право директног наступа на Окружном (Градском) такмичењу наредне школске године.

Директно пласирани такмичари немају право наступа на претходним нивоима такмичења.

Опрему за такмичење (шаховске гарнитуре и сатове) обезбеђују такмичари.

ШКОЛСКИ НИВО:

Школско такмичење организују школе у којима је заступљен шах као изборни предмет или као слободна активност.

Носилац активности је наставник задужен за шах у школи.

Школа организује турнир са заинтересованим такмичарима.

У зависности од броја заинтересованих такмичара, може се одредити и другачији систем такмичења.

За општински ниво се пласирају 3 првопласирана такмичара из сваке групе.

У случају да је на територији општине само 1 школа, такмичење се одржава по пропозицијама за општински ниво.

Ангажовани наставник ће одредити састав школске екипе, и он се може мењати на следећим нивоима такмичења.

Организатор школског такмичења је дужан да достави мејлом распис, правилник и извештај са такмичења координатору. Ако то не учини у назначеном року, листа се неће прихватити за наредни ниво такмичења. Координатор је дужан да ове доказе стави на увид овлашћеним наставницима из школа које учествују на такмичењу, ако они то затраже.

ОПШТИНСКИ НИВО:

Општинско такмичење организује школа домаћин са територије Општине у сарадњи са надлежним шаховским савезом.

Општинско такмичење се организује за такмичаре који су се квалификовали са школских такмичења.

У појединачној конкуренцији за окружни (градски) ниво ће се пласирати 3 првопласирана такмичара из сваке групе.

Основни састав екипе на екипном такмичењу се пријављује судији, најкасније 30 минута пре почетка првог кола, уз оверен списак од стране овлашћеног лица из школе.

На општинском такмичењу могу да учествују све школе са својим екипама.

За окружни (градски) ниво ће се пласирати по 3 првопласиране екипе.

Уз сагласност координатора, у односу на број такмичара и услове, систем Општинског такмичења се може изменити, али да не ремети наредни ниво такмичења.

ОКРУЖНИ (ГРАДСКИ) НИВО:

Окружно такмичење организује школа домаћин са територије Округа у сарадњи са надлежним шаховским савезом.

Град Београд уместо окружног, организује градско такмичење; такмичење организује школа домаћин у сарадњи са шаховским савезом Београда.

Окружно (градско) такмичење се организује за такмичаре који су се квалификовали са општинских такмичења.

Уз сагласност координатора, у односу на број такмичара и услове, систем Окружног такмичења се може изменити, али да не ремети наредни ниво такмичења.

На републички ниво такмичења ће се пласирати такмичари и екипе са Окружних такмичења на следећи начин:

Војводина 16, Београд 10, Централна Србија 31, Косово и Метохија 5 ученика, ученица и екипа.

Распоред по окрузима:

Београд – 10, Косово и Метохија – 5,

Војводина (16): Западнобачки - 1, Севернобачки – 2, Јужнобачки - 5, Сремски – 3, Севернобанатски -1, Средњобанатски – 1, Јужнобанатски – 3

Централна Србија (31): Борски – 1, Зајечарски – 1, Пиротски – 1, Топлички - 1, Колубарски – 1, Браничевски – 2, Моравички – 2, Поморавски – 2, Јабланички – 2, Подунавски – 2, Златиборски – 2, Мачвански – 2, Расински – 2, Шумадијски – 2, Пчињски – 2, Рашки – 3, Нишавски – 3.

Прве три екипе на републичком екипном такмичењу обезбеђују једно место за екипу више за тај Округ (Град) наредне школске године.

РЕПУБЛИЧКИ НИВО:

Републичко такмичење организује школа домаћин, Шаховски савез Србије и Министарство просвете.

Републичко такмичење се организује за такмичаре који су се квалификовали са Окружних (градског) такмичења.

Председник ШСС има право да делегира 2 такмичара по свом избору, а сваки од три координатора по 1 такмичара.

Ученицима школе домаћина Председник Шаховског савеза Србије може допустити учешће на такмичењу највише 5 ученика, а на основу писаног захтева Општине домаћина или школе домаћина.

НАГРАДЕ:

Појединачно такмичење:

У свим разредима и на сваком нивоу такмичења, такмичарима ће бити додељена ПРВА, ДРУГА И ТРЕЋА награда.

Награђени такмичари на појединачном првенству добијају дипломе.

Екипно такмичење:

Организатор је дужан да на екипном такмичењу обезбеди дипломе за три првопласиране екипе и то: посебно за екипу (школска диплома) и посебно за сваког члана екипе.

ВРЕМЕ:

Школска такмичења: **до почетка општинских такмичења;**

Општинска такмичења: **07 или 21.02.2026. појединачно; 08. или 22.02.2026. екипно**

Окружна такмичења: **28.03.2026. појединачно; 29.03.2026. екипно**

Републичко такмичење: **09.05.2026. појединачно; 10.05.2026. екипно**

Надлежни шаховски савези могу, по оправданим захтевима школа, променити дане такмичења, али да не угрозе регуларност наредног нивоа такмичења.

ПРЕДРАЧУН ТРОШКОВА И ИЗНОС СРЕДСТАВА:

Надлежни шаховски савези су у обавези да обезбеде материјална средства за рад судије и дипломе; ако постоји финансијска могућност обезбедиће се медаље и пехари за награђене ученике, ученице и екипе.

На такмичењу у шаху, котизација од такмичара се не наплаћује.

Укупан финансијски износ за организацију сваког такмичења је 30.000 динара.

Образац дипломе за све нивое такмичења, осим школског, прописује ШСС.

ОДГОВОРНОСТ ЗА ТАКМИЧЕЊЕ:

За организацију такмичења на републичком ниову одговоран је Шаховски савез Србије, школа домаћин и републички координатори.

За организацију такмичења општинског и окружног нивоа одговоран је надлежни Шаховски савез, школа домаћин и овлашћени координатор за ниво такмичења који је у његовој надлежности.

За организацију школског такмичења одговорна је школа.

Републички координатор је дужан да у што краћем року пренесе шаховским савезима и другим координаторима све нове информације које су значајне за организацију такмичења.

Надлежни шаховски савези ће оформити организационе одборе за припрему такмичења, најкасније до краја првог полугодишта, у коме ће се налазити и представници Министарства (Школских управа).

Шаховски савез Србије ће организовати семинар за судије, на коме ће учествовати заинтересовани наставници.

Резултати такмичења су јавни и објављују се на огласној табли школе организатора или сајту школе, као и на сајту надлежног шаховског савеза и Министарства.

Учесници такмичења морају имати сагласност родитеља за учешће на такмичењу.

ИЗВЕШТАЈ СА ТАКМИЧЕЊА:

Извештај садржи: назив такмичења и организатора, место и време одржавања, број учесника, број награђених ученика (табеларни приказ – име и презиме ученика, разред, назив школе и место у коме се налази), анализу такмичења (предности, слабости и могући начини превазилажења слабости).

Извештај са такмичења се доставља координатору и Школској управи у року од 15 дана по завршетку такмичења.

Извештај са такмичења сачињава главни судија и одговоран је за садржај извештаја и благовремено достављање.

Шаховски савез Србије
Председник

Andrija Jorgić
Андрија Јоргић